

1. ZÁKLADNÍ INFORMACE O STATISTICE

Název statistiky:	Nepřímá veřejná (daňová) podpora výzkumu a vývoje
Metoda sběru dat:	Zpracování administrativních datových zdrojů
Periodicita zpracování:	Roční
Zdroj dat:	Daňová přiznání právnických osob
Statistická jednotka:	Právnická osoba provádějící VaV na území ČR, jež uplatnila odečet výdajů na VaV od základu daně.
Předmět statistické úlohy:	Nepřímá veřejná (daňová) podpora projektů výzkumu a vývoje prováděných právnickými osobami na území České republiky
Základní ukazatele:	<p>Sledovány jsou následující tři hlavní ukazatele:</p> <ul style="list-style-type: none"> – počet podniků s nepřímou veřejnou (daňovou) podporou výzkumu a vývoje – objem uplatněných odečtených výdajů spojených s realizací projektů VaV – výše nepřímé veřejné podpory výzkumu a vývoje
Používaná třídění:	<p>Zjišťované ukazatele výzkumu a vývoje a jejich charakteristiky jsou sledovány podle:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vlastnictví podniků (veřejné, soukromé domácí, soukromé pod zahraniční kontrolou) – velikostních skupin podniků (mikro, malé, střední, velké) – převažující ekonomické činnosti (klasifikace CZ-NACE) – krajského členění (klasifikace CZ-NUTS 3), případně i v členění podle okresů (CZ-NUTS 4)
Časová řada:	<p>Roky 2005, 2006 – agregované údaje</p> <p>Roky 2007 až 2015 – podrobné údaje</p>
Mezinárodní srovnání	Údaje statistiky o nepřímé veřejné podpoře výzkumu a vývoje jsou mezinárodně srovnatelné. Statistika vychází z metodických doporučení OECD uvedených ve Frascati manuálu 2015 (kapitola č. 13).

2. METODIKA

2.1 Nepřímá veřejná (daňová) podpora VaV v ČR

Vývoj základní legislativy k daňovým odpočtům na VaV v ČR

Nepřímá veřejná podpora VaV je v jednotlivých zemích poskytována součinností vícero nástrojů. Přistoupíme-li však k popisu politiky nepřímé veřejné podpory VaV v České republice je situace relativně přehlednější. Na úvod můžeme konstatovat, že je zde využíván v zásadě jeden nástroj. Ekonomické subjekty provádějící VaV mohou uplatnit **odčitatelnou položku od základu daně na podporu VaV dle § 34 odst. 4 a 5 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů¹** (dále také jako ZDP). V následujících odstavcích stručně rekapitulujeme sadu hlavních právních předpisů, jež postupně strukturovaly legislativní zázemí nepřímé veřejné podpory VaV.

Vrátíme-li se k ZDP, formulace o nepřímé veřejné podpoře VaV nebyla v § 34 odst. 4 a 5 od jeho počátku. Byla do něho vložena dodatečně až **9. prosince 2004 zákonem č. 669/2004 Sb.** (s účinností od 1. ledna 2005). Právní předpis zavedl pravidla odčítání nejprve stručným zněním odstavců 4 a 5 § 34 (vč. pozn. pod čarou 73a). Poplatník podle nich mohl uplatnit odpočet od základu daně z příjmu ve výši 100 % nákladů, jež „[...] vynaložil v daném zdaňovacím období nebo období, za něž se podává daňové přiznání, při realizaci projektů výzkumu a vývoje [...]“².

ZDP byl v roce 2005 opět novelizován **zákonem č. 545/2005 Sb.** Do § 34 byl s účinností od 1. ledna 2006 vložen nový odstavec 5³, jenž do zákona zavedl koncept **projektu VaV**. Projekty VaV se tím staly

¹ Úplné znění aktuálního znění § 34 odst. 4 a 5 zákona 586/1992 Sb., o daních z příjmu je přiloženo do legislativních příloh této publikace.

² Úplná formulace změn § 34 odst. 4 a 5 ZDP podle zákona 669/2004 Sb. byla následující:

„(4) Od základů daně lze odečíst 100 % výdajů (nákladů), které poplatník vynaložil v daném zdaňovacím období nebo období, za které se podává daňové přiznání, při realizaci projektů výzkumu a vývoje,^{73a)} které mají podobu experimentálních či teoretických prací, projekčních či konstrukčních prací, výpočtů, návrhů technologií, výroby funkčního vzorku či prototypu produktu nebo jeho části a na certifikaci výsledků dosažených prostřednictvím projektů výzkumu a vývoje. Pokud vynaložené výdaje (náklady) souvisejí s realizací projektů výzkumu a vývoje^{73a)} pouze zčásti, je možné od základů daně odečíst pouze tuto jejich část. Výdaje (náklady), které lze odečíst od základu daně, musí být výdaji (náklady) vynaloženými na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů a musí být evidovány odděleně od ostatních výdajů (nákladů) poplatníka. Tento odpočet nelze uplatnit na služby a nehmotné výsledky výzkumu a vývoje pořízené od jiných osob s výjimkou výdajů (nákladů) vynaložených za účelem certifikace výsledků výzkumu a vývoje, a dále na ty výdaje (náklady), na které již byla i jen zčásti poskytnuta podpora z veřejných zdrojů.

(5) Nelze-li odpočet podle odstavce 4 uplatnit v roce, kdy nárok na odpočet vznikl z důvodu, že poplatník vykázal daňovou ztrátu nebo základ daně (základ daně snížený o nezdánitelné částky podle § 15 a o daňovou ztrátu) nižší než odpočet podle odstavce 4, lze odpočet nebo jeho zbývající část uplatnit v nejbližším zdaňovacím období, ve kterém poplatník vykáže základ daně (základ daně snížený o nezdánitelné částky podle § 15 a o daňovou ztrátu), nejvýše však ve třech zdaňovacích obdobích bezprostředně následujících po zdaňovacím období, ve kterém nárok na odpočet vznikl.

73a) § 2 odst. 1 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje).“ [Zákon č. 669/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů]

³ Plné znění nového odstavce 5 bylo následující:

„[...] Projektem výzkumu a vývoje, na jehož realizaci může být uplatněn odpočet podle odstavce 4, se rozumí písemný dokument, ve kterém poplatník před zahájením řešení projektu výzkumu a vývoje vymezí svou činnost ve výzkumu a vývoji a který obsahuje zejména základní identifikační údaje o poplatníkovi, kterými jsou obchodní firma nebo název poplatníka, jeho sídlo a identifikační číslo, bylo-li přiděleno, popřípadě jméno a příjmení poplatníka, je-li poplatník fyzickou osobou, místo jeho trvalého pobytu a místo podnikání, dobu řešení projektu (datum zahájení a datum ukončení řešení projektu), cíle projektu, které jsou dosažitelné v době řešení projektu a vyhodnotitelné po jeho ukončení, předpokládané celkové výdaje (náklady) na řešení projektu a předpokládané výdaje (náklady) v jednotlivých letech řešení projektu, jména a příjmení osob, které budou odborně zajišťovat řešení projektu s uvedením jejich kvalifikace a formy pracovněprávního vztahu k poplatníkovi, způsob kontroly a hodnocení postupu řešení projektu a dosažených výsledků, datum, místo, jméno a příjmení oprávněné osoby, která projekt schválila před zahájením jeho řešení; oprávněnou osobou se rozumí poplatník, je-li fyzickou osobou, nebo osoba vykonávající funkci statutárního orgánu poplatníka nebo jeho členem.“ [Zákon 545/2005 Sb., kterým se mění zákon 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé související zákony].

nutnou součástí posuzovaných žádostí o přiznání nepřímé podpory VaV. Vstoupily s nimi do procesů rozhodujících o přiznání nepřímé podpory VaV.

Od 1. ledna 2014 nabylo účinnosti **zákonné opatření Senátu č. 344/2013 Sb.**, o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o změně některých daňových zákonů. Stručné znění § 34 ZDP bylo dále zpřesněno ustanoveními § 34a až § 34e.

K ustanovením ZDP týkajícím se odpočtu výdajů na VaV od základu daně byl Ministerstvem financí ČR vypracován **POKYN D-288⁴** ze dne 3. 10. 2005⁵. Pokyn stanovil podmínky a postupy uplatňování nepřímé (daňové) veřejné podpory VaV. V letech 2010⁶ a 2014 proběhla jeho aktualizace⁷. Metodologický pokyn D-288 se zaměřuje zejména na definice činností a výdajů, které lze z hlediska nepřímé veřejné podpory VaV považovat za VaV. Z tohoto důvodu obsahuje široký výčet aktivit/nákladů, jež do VaV patří, odlišených od těch, jež naopak za VaV považovat nelze. Pokyn dále rozlišuje uznatelné výdaje vynaložené na realizaci VaV či postupy v případech, v nichž poplatník čerpá podporu z veřejných zdrojů. Je třeba zdůraznit, že metodické pokyny Ministerstva financí ČR nelze považovat za obecně závazné právní předpisy.

Přímá a nepřímá veřejná podpora VaV mají vzájemně exkluzivní vztah. Odpočet uznatelných výdajů na VaV od daňového základu může subjekt uplatnit pouze v případě, nezáskal-li na daný projekt VaV přímou veřejnou podporu VaV. Vzájemná exkluzivita obou kategorií podpory platí pro projekt základního či aplikovaného výzkumu i experimentálního vývoje.

Definice výzkumu a vývoje pro účely nepřímé (daňové) podpory VaV v ČR

Pojmový rámec statistiky nepřímé podpory VaV vychází primárně z § 2 odst. 1 **zákona č. 130/2002 Sb.**, o podpoře výzkumu a vývoje ze 14. března 2002. Nutno dodat, že definice v zákoně se zásadně neodchyľují od metodické příručky – Frascati manuálu⁸. Výzkumem a vývojem se rozumí:

„[...] *systematická tvůrčí práce rozšiřující poznání, včetně poznání člověka, kultury nebo společnosti, metodami umožňujícími potvrzení, doplnění či vyvrácení získaných poznatků* [...]“

Podrobnější informace k definicím pojmů, využívaných ve statistikách VaV na ČSÚ je k nahlédnutí v publikaci Ukazatele výzkumu a vývoje⁹ případně webových stránkách ČSÚ věnovaných statistice VaV¹⁰.

Ústředním kritériem pro odlišení VaV od ostatních (příbuzných) činností je přítomnost ocenitelného prvku novosti a vyjasnění výzkumné nebo technické nejistoty. VaV se dále rozpadá do podkategorií:

- **Výzkumem** je systematická tvůrčí práce rozšiřující poznání, včetně poznání člověka, kultury a společnosti, metodami umožňujícími potvrzení, doplnění či vyvrácení získaných poznatků. Tato činnost je prováděná jako:
 - **základní výzkum** – experimentální nebo teoretické práce prováděné s cílem získat znalosti o základech či podstatě pozorovaných jevů, vysvětlení jejich příčin a možných dopadů při využití získaných poznatků;

⁴ Celý název: POKYN D-288 ze dne 3. 10. 2005 Ministerstva financí k jednotnému postupu při uplatňování ustanovení § 34 odst. 4 a 5 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů Č.j.: 15/96 003/2005-151. Úplné platné znění pokynu je vloženo mezi přílohy této publikace.

⁵ Finanční zpravodaj č. 10/2005 část 1. Bod 45: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/financni-zpravodaj/2005/financni-zpravodaj-cislo-102005-cast-1-1602>

⁶ Finanční zpravodaj č. 4/2010. Bod 11: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/financni-zpravodaj/2010/financni-zpravodaj-cislo-42010-1554>

⁷ Finanční zpravodaj č. 4/2014. Bod 91: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/financni-zpravodaj/2014/financni-zpravodaj-cislo-42014-19704>

⁸ *Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development*. The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities. OECD, 2015. Paříž. ISBN 978-926423901 (PDF). Rovněž dostupné z: www.oecd.org/sti/frascaticmanual.

⁹ *Ukazatele výzkumu a vývoje za rok 2015* [online]. Český statistický úřad, 2016. Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ukazatele-vyzkumu-a-vyvoje-2015>

¹⁰ <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-vyzkumu-a-vyvoje>

- o **aplikovaný výzkum** – experimentální nebo teoretické práce prováděné s cílem získání nových poznatků zaměřených na budoucí využití v praxi;
 - **průmyslový výzkum** – část aplikovaného výzkumu, jehož výsledky se prostřednictvím vývoje využívají v nových výrobcích, technologiích a službách, které jsou určeny k podnikání podle zvláštního právního předpisu.
- **Vývojem** je systematické tvůrčí využití poznatků výzkumu nebo jiných námětů k produkci nových nebo zlepšených materiálů, výrobků nebo zařízení anebo k zavedení nových či zlepšených technologií, systémů a služeb, včetně pořízení a ověření prototypů, poloprovozních nebo předváděcích zařízení.

Činnosti, jež lze odčítat od základu daně z příjmů jakožto VaV, patří zejména výzkum a následný vývoj nových, zlepšených nebo zdokonalených výrobků, materiálů, služeb, technologií a využívaných výrobních postupů a metod včetně projektování nových nebo zdokonalených zařízení nebo technologií, a to prováděný prostřednictvím celé řady činností specifikovaných ve výše uvedeném pokynu D-288¹¹ MFČR.

Činnosti, jež dle pokynu D-288 nelze řadit do VaV jsou zejména:

- **vzdělávání a výcvik pracovníků** na univerzitách a institucích pro vyšší a pomaturitní vzdělávání;
- **příbuzné vědeckotechnické činnosti**, kam patří zejména informační služby jako shromažďování, kódování, klasifikace, zaznamenávání, rozšiřování, překládání, analyzování, vyhodnocování prováděné vědeckotechnickými pracovníky, bibliografickou, informační, poradenskou či patentovou službou nebo vědeckou konferencí, sběr údajů či pozorování rutinního charakteru, jakož i zpracování těchto údajů, například geologický, meteorologický průzkum, astronomická pozorování, sčítání lidu, průzkum trhu, udržování národních standardů, kalibraci a analýzu materiálů, výrobků, procesů, půd, ovzduší – *výjimkou jsou činnosti prováděné výlučně pro účely projektu;*
- **běžné použití lékařských znalostí**, veškerou lékařskou péči, studie proveditelnosti, rutinní zkoumání a používání lékařských znalostí – *výjimkou jsou činnosti prováděné výlučně pro účely projektu;*
- **administrativní a právní úkony spojené s patentovou a licenční činností;**
- **studie záměrů politiky či podnikatelské činnosti**, udržování národních standardů, kalibrace druhotných standardů – *výjimkou jsou činnosti prováděné výlučně pro účely projektu;*
- **standardní vývoj softwaru** a počítačová údržba, kterými jsou zejména implementace (ladění a úpravy) existujícího systému v podmínkách zákazníka, přidání uživatelské funkčnosti k aplikačním programům, řešení technických problémů, údržba softwaru, podpora nebo úprava existujících systémů, předvádění nebo překlady počítačových jazyků, příprava uživatelské dokumentace;
- **činnosti inovačního charakteru**, které **nezahrnují ocenitelný prvek novosti**, zejména výzkum trhu, nastartování výroby využitelné pro všechny průmyslové situace, vybavení nástroji, úprava návrhu pro výrobní proces, získání technologie (hmotné i nehmotné), provozní inženýrství, marketing nových nebo zdokonalených výrobků, výroba ukázkových modelů, provádění zkoušek pro uživatele, průmyslová výroba, předvýrobní příprava, distribuce zboží a služeb a příbuzné technické služby v rámci činností inovačního charakteru.

¹¹ Pokyn D-288 jmenuje činnosti, jež nejsou standardně zařazovány do VaV. Definice VaV se v pokynu částečně liší od definic v Ročním šetření o výzkumu a vývoji. Jde například o patentové a licenční práce, studie záměrů politiky národní, regionální nebo místní a podnikatelské záměry podniků. Jmenované činnosti do VaV lze zahrnout pouze, jde-li o úpravy stávajících nebo tvorbu nových metodik s ocenitelným prvkem novosti.

Výdaje uznatelné z hlediska nepřímé podpory VaV

Podle metodického pokynu D-288 **PATŘÍ** mezi uznatelné výdaje na VaV:

- **osobní náklady** osob podílejících se na sledovaném projektu (zaměstnance VaV)¹² a jim odpovídající náklady na povinné zákonné odvody – pojistné na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení placené zaměstnavatelem. Do osobních nákladů lze započítat zejména:
 - příslušnou část mezd nebo platů zaměstnanců, odpovídající jejich úvazku na řešení projektu nebo se na projektu podílejících,
 - odměny poskytované na základě dohody o pracovní činnosti, dohody o provedení práce nebo obdobné dohody podle zahraničních právních předpisů, uzavřených v přímé souvislosti s řešením projektu;
- **odpisy** (nebo jejich část) hmotného movitého majetku a nehmotného majetku (s výjimkou odpisů nehmotných výsledků výzkumu a vývoje pořízených od jiných osob), používaného v přímé souvislosti s řešením projektu;
- další **provozní (běžné) náklady**, vzniklé v přímé souvislosti s řešením projektu. Jde např. o výdaje na: materiál, zásoby a drobný hmotný a nehmotný majetek; služby jako je elektrická energie, teplo, plyn, telekomunikační poplatky, vodné a stočné; cestovní náhrady vzniklé v přímé souvislosti s řešením projektu¹³; výdaje na certifikaci výsledků VaV¹⁴ (do roku 2013).

Dle nové verze pokynu D-288 platné od 1. ledna 2014 lze uplatnit také výdaje na **služby a nehmotné výsledky výzkumu a vývoje** pořízené od veřejných vysokých škol, veřejných výzkumných organizací a ostatních výzkumných organizací, jež splňují definiční znaky v § 2 odst. 2 písm. d) zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací¹⁵ a souvisí s realizací projektu VaV. Za finanční zdaňovací období do roku 2013 si podniky mohly odečíst jen výdaje na VaV, který prováděly samy. Dalším rozšířením uplatnitelných výdajů je také možnost zahrnout do odpočtu **úplatu finančního leasingu hmotného movitého majetku**, která souvisí s realizací projektu VaV.

Výše rozlišené kategorie výdajů **musí být vedeny** oddělenou evidencí v členění na jednotlivé projekty a jednotlivé účetní případy. Evidence musí splňovat požadavek přehlednosti a prokazatelnosti oprávněnosti použití dle ustanovení § 34 odst. 4 a 5 zákona s tím, že důkazní břemeno je na poplatníkovi.

Podle metodického pokynu D-288 **NEPATŘÍ** mezi uznatelné výdaje na VaV:

- **administrativa a ostatní podpůrné činnosti**, zejména činnost centrálních oddělení poplatníka, např. činnost oddělení finančních a personálních, manažerské činnosti, přeprava, skladování, úklid, opravy, údržba a bezpečnost – tyto výdaje nejsou považovány za výdaje vynaložené na VaV, jehož ústředním kritériem je vznik ocenitelného prvku novosti;
- **nehmotné výsledky VaV** pořízené od jiných osob, které se posuzují jako nehmotný majetek ve smyslu § 32a zákona o daních z příjmu¹⁶ [od roku 2014 vyjma nehmotných výsledků VaV pořízených od výzkumných organizací];

¹² Zaměstnané osoby pracující ve výzkumu a vývoji (dále jen zaměstnanci VaV) nejsou jen výzkumní pracovníci, kteří přímo provádějí VaV, patří sem i pomocní, techničtí, odborní, administrativní a jiní pracovníci působící na pracovištích VaV subjektů provádějících VaV. Podrobnější vymezení zaměstnanců VaV je rozepsáno ve zmíněném Frascati manuálu nebo v publikaci Ukazatele výzkumu a vývoje.

¹³ Nezahrnuje cestovní náhrady vyplacené v souvislosti s cestami na vědecké konference a podobná sympozia.

¹⁴ Tyto výdaje nejsou zahrnuty mezi výdaje VaV uváděné ve Frascati manuálu.

¹⁵ Veřejná výzkumná instituce je právnickou osobou, jejímž hlavním předmětem činnosti je výzkum, včetně zajišťování infrastruktury výzkumu, vymezený zákonem o podpoře výzkumu, vývoje a inovací. Veřejná výzkumná instituce svou hlavní činností zajišťuje výzkum podporovaný zejména z veřejných prostředků v souladu s podmínkami pro poskytování veřejné podpory stanovenými právem Evropských společenství.

¹⁶ Od 1. ledna 2014 se nevztahuje na nákup nehmotných výsledků VaV od výzkumných organizací.

- **služby**, včetně nákladu na činnosti VaV, pokud je poplatník sám neprovádí při realizaci projektu VaV (například testování léku, výroba či ověřování prototypu), nákladu na nájemné, konzultace, poradenství, nákladu na externí vzdělávání, účast na konferencích, cestovného spojeného s účastí na konferencích apod. [od roku 2014 vyjma služeb VaV pořízených od výzkumných organizací];
- **na certifikaci (od roku 2014)** výsledků dosažených prostřednictvím VaV, tj. získání potřebných certifikátů, provedení akreditovaných zkoušek vydávaných oprávněnými pracovišti nebo získání oprávnění k provozu od oprávněných institucí a úřadů (například homologace vozidla, dále také odborné posouzení výsledku, popř. zajištění jeho právní ochrany).

Připomínáme, že výše uvedenou daňovou (nepřímou) podporu VaV **nelze uplatnit** na projekty, na něž byla alespoň z části poskytnuta **přímá finanční podpora VaV z veřejných zdrojů**¹⁷.

Daňovou podporu VaV rovněž **nelze využít** v případě, kdy podnik v daném daňovém období vykáže ztrátu, čímž mu v daném roce odpadá daňová povinnost. V této situaci **lze přenést** možnost snížení daňové povinnosti **do následujících tří let**, za předpokladu, objeví-li se odpočet v daňovém přiznání za období, v němž projekt VaV probíhal. Zpětné uplatnění umožněno není.

2.2 Statistika nepřímé veřejné podpory VaV

Zapojení nepřímé veřejné podpory VaV do financování VaV je programově sledováno **statistikou nepřímé veřejné (daňové) podpory VaV**. V anglickém znění je označována jako **Government Tax Relief for R&D Expenditures (GTARD)**. Metodice sběru dat o nepřímé veřejné podpoře VaV je ve Frascati manuálu¹⁸ nově věnována 13. kapitola. Není třeba dodávat, že jde o relativně novou statistiku, jež rozšiřuje statistiku přímé veřejné podpory VaV. **Informace o daňové podpoře VaV uvedené v daňových přiznáních právnických osob jsou relevantní i pro Roční národní účty, které zpracovávají údaje o kapitalizaci výzkumu a vývoje.**

První výsledky statistiky nepřímé veřejné podpory VaV byly zpracovány v roce 2012 za sérii referenčních let 2007 až 2011. Počínaje těmito lety jsou k dispozici podrobná statistická data provázaná s informacemi Registru ekonomických subjektů (RES). Data z předcházejících let (2005 a 2006) jsou k dispozici pouze v agregované podobě, jež neumožňuje podrobnější členění na úrovni jednotlivých firem. Administrativním zdrojem využívaným ve statistice nepřímé veřejné podpory VaV jsou vyčerpávající data z daňových přiznání právnických osob.

Zjišťované ukazatele statistiky nepřímé veřejné podpory VaV

Statistika nepřímé veřejné podpory VaV v České republice si klade za cíl měřit objem či rozsah poskytnuté podpory s ohledem na základní charakteristiky příjemců.

Mezi hlavní ukazatele statistiky nepřímé veřejné podpory VaV v ČR se řadí následující:

- **Počet podnikatelských subjektů, jež využily nepřímé veřejné podpory VaV.** Ukazatel stanovuje počty právnických osob, jež v daném roce uplatnily při vyplňování svých daňových přiznání daňové odpočty výdajů na VaV v souladu s § 34 odst. 4 a 5 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.
- **Objem odečtených výdajů na VaV od základu daně z příjmu.** Jde o objem výdajů na VaV, jež právnické osoby odečetly ve sledovaném roce ve svých daňových přiznáních v souladu s § 34 odst. 4 a 5 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

¹⁷ Za veřejné zdroje jsou pro účely zákona považovány dotace ze státního rozpočtu, rozpočtů obcí a krajů, státních fondů či krajských rozpočtů, státních fondů a prostředky (granty) přidělené podle zákona o podpoře výzkumu a vývoje (č. 130/2002 Sb.), granty Evropských společenství a dotace, příspěvky a podpory z veřejných rozpočtů a jiných peněžních fondů cizího státu.

¹⁸ *Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development*. The Measurement of Scientific, technological and Innovation Activities. OECD, 2015. Paříž. ISBN 978-926423901 (PDF). Rovněž dostupné z: www.oecd.org/sti/frascatimanual.

- **Výše daňové podpory VaV** přímo vypovídá o objemu získané nepřímé veřejné podpory VaV. Její výpočet se řídí níže uvedeným vzorcem, v němž je objem odečtených výdajů na VaV vynásoben příslušnou sazbou daně z příjmu právnických osob.

Vzorec 1 Stanovení nepřímé (daňové) veřejné podpory VaV

Nepřímá veřejná podpora VaV =

= objem odečtených výdajů na VaV od základu daně z příjmu * sazba daně z příjmu

Uplatněný odečet výdajů na VaV může dosáhnout až 100 % celkových nákladů na VaV činnost¹⁹. V roce podání daňového přiznání lze uplatnit část nákladů na VaV. Další část lze postupně odečítat v navazujících třech letech. Tímto způsobem lze zpětně uplatnit náklady na VaV, jež byly vydány v předcházejících třech letech. Daňová sazba pro právnické osoby v roce 2005 činila 26 %. Následoval postupný pokles této sazby až na hodnotu 19 % v roce 2010, jež přetrvávala do současnosti.

Tabulka 1 Vývoj sazby daně z příjmu právnických osob mezi lety 2005 a 2014

rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010 – 2015
daňová sazba	26%	24%	24%	21%	20%	19%

Uznatelné výdaje na VaV lze prakticky odečíst od základu daně dvakrát, nejprve účetně, podruhé daňově, kdy jsou využity ke snížení daňového základu profitabilní firmy, čímž jsou získány nepřímé prostředky k financování výzkumu a vývoje. Granty a dotační stimuly jsou naopak prostředky přímé podpory a firmy s jejich pomocí přímo získávají částečné profinancování svých projektů.

Podniky, které vyvíjí nebo významně zdokonalují své produkty, technologické a výrobní postupy nebo interní procesy, mohou tato zdokonalení evidovat jako projekty VaV a jejich náklady mohou zahrnout do daňových odpočtů. Platí to pro interní činnost. Od roku 2014 lze zahrnout i zákaznická řešení.

Od roku 2010 je sazba daně z příjmu právnických osob 19 procent. Podniky mohou z každého milionu uznatelných výdajů na projekty VaV uspořít 190 000 Kč. Od roku 2014 lze uplatnit i více v závislosti na meziročním přírůstku odečtených výdajů na VaV.²⁰ Uspořené prostředky mohou vkládat do dalších podobných projektů, čímž mohou financovat svůj rozvoj a růst. Tento růstový dopad je hlavním motivem daňových odpočtů výdajů na VaV na celém světě.

Příjemcem nepřímé veřejné podpory VaV je daňový poplatník, právnická osoba vymezená jako finanční nebo nefinanční podnik dle Systému národních účtů 2010 v modifikované podobě užívané v ročním šetření ČSÚ o výzkumu a vývoji (VTR 5-01).

Český statistický úřad publikuje údaje v podrobném členění v souladu s metodikou OECD pouze za právnické osoby (nefinanční a finanční podniky) podnikatelského sektoru.

Za fyzické osoby – podnikatele – nejsou podrobné údaje z daňových přiznání v současnosti dostupné. V roce 2015 podnikatelé (OSVČ) odečetli výdaje na VaV v objemu 30 mil. Kč.

¹⁹ V souladu s §34 odst. 4 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů je možné od základu daně odečíst 100 % již jednou daňově uznatelných výdajů na VaV. V souvislosti se změnou zákona o daních z příjmů má nově (od roku 2014) poplatník možnost navíc uplatnit 110 % z meziročního přírůstku výdajů na výzkum a vývoj.

²⁰ Výše uvedená částka zároveň představuje ztrátu pro státní rozpočet.

Tabulka 2 Souhrnný přehled údajů o nepřímé veřejné podpoře VaV

rok	počty právnických osob		odčitatelná položka		daňová sazba	nepřímá veřejná podpora VaV	
	celkem	podnik. sektor	celkem	podnik. sektor		celkem	podnik. sektor
2005	454	-	3 151	-	26%	819	-
2006	553	-	4 149	-	24%	996	-
2007	583	572	5 045	5 038	24%	1 211	1 209
2008	608	598	4 871	4 867	21%	1 023	1 022
2009	641	634	5 263	5 261	20%	1 053	1 052
2010	739	719	6 952	6 948	19%	1 321	1 320
2011	892	865	9 722	9 717	19%	1 847	1 846
2012	1 057	1 027	10 468	10 460	19%	1 989	1 987
2013	1 146	1 127	12 132	12 127	19%	2 305	2 304
2014	1 284	1 271	11 979	11 954	19%	2 276	2 271
2015	1 322	1 306	13 351	13 287	19%	2 537	2 525

Zdroj: ČSÚ podle administrativních dat Generálního finančního ředitelství

Třídění a dostupné ukazatele statistiky nepřímé veřejné podpory VaV

K třídění administrativních dat je v rámci statistiky využito informací z databází Registru ekonomických subjektů (RES)²¹, případně dalších administrativních zdrojů.

Z povahy zpracovávaných dat plyne, že jde o data ekonomických subjektů **podnikatelského sektoru**. Jde o analytický pojem, jímž vymezujeme všechny ekonomické subjekty, jejichž hlavní činností je tržní produkce zboží či služeb určených k prodeji.

Ekonomické subjekty podnikatelského sektoru dále třídíme dle následujících parametrů do následujících skupin:

- **Podle vlastnictví** (veřejné podniky, soukromé domácí /národní/ podniky a podniky pod zahraniční kontrolou)
 - Veřejné podniky (S.11001 + S.12X01) zahrnují všechny nefinanční podniky, finanční instituce, kvazikorporace a neziskové instituce uznané za nezávislé právnické osoby, jež jsou tržními výrobci nebo poskytovateli služeb pod kontrolou vládních jednotek.
 - Národní soukromé podniky (S.11002 + S.12X02) zahrnují všechny nefinanční podniky, finanční instituce a kvazikorporace, které jsou uznány za nezávislé právnické osoby a jsou tržními výrobci nebo poskytovateli služeb, jež nejsou pod kontrolou vládních nebo nerezidentských institucionálních jednotek.
 - Podniky pod zahraniční kontrolou (S.11003 + S.12X03) zahrnují všechny podniky, finanční instituce a kvazikorporace, které jsou ovládány nerezidentskými (zahraničními) jednotkami²² (zahraniční afilace). Nejčastěji jde o dceřiné společnosti nerezidentských (zahraničních) mateřských korporací.

²¹ Registr ekonomických subjektů (RES) je veřejným seznamem, který je veden podle § 20 zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě. Ekonomickým subjektem je každá právnická osoba, fyzická osoba s postavením podnikatele a organizační složka státu, která je účetní jednotkou.

²² Bývá označováno jako zahraniční afilace.

- **Podle velikosti** – podniky jsou tříděny podle počtu zaměstnanců do několika velikostních skupin: *mikro podniky* (0 - 9 zaměstnanců); *malé podniky* (10 - 49 zaměstnanců); *střední podniky* (50 - 249 zaměstnanců); *velké podniky* (s 250 a více zaměstnanců).
- **Podle převažující ekonomické činnosti** – podniky jsou členěny do skupin podle české mutace mezinárodní Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)²³.

Při interpretaci údajů o převažující ekonomické činnosti sledovaných podniků je nutné pamatovat na skutečnost, že jde o převažující činnost sledovaných subjektů. Ta se stanovuje na základě ekonomické činnosti, která má největší podíl na přidané hodnotě jednotky. Z tohoto důvodu se v některých případech může převažující ekonomická činnost sledovaných subjektů lišit od charakteru nebo činnosti prováděného VaV.

- **Podle sídla** – podniky jsou členěny s ohledem podle regionu jejich sídla (kraje či okresu). Oporou členění je Klasifikace územních statistických jednotek (CZ-NUTS).²⁴

Výše uvedená třídění jsou aplikována v kombinacích. V tomto ohledu je nutné upozornit na to, že údaje o nepřímé veřejné podpoře VaV nejsou publikovatelné ve všech myslitelných tříděních z důvodu ochrany individuálních údajů. ČSÚ může zajistit uživatelům dat i další třídění sledovaných ukazatelů především na základě údajů zanesených v Registru ekonomických subjektů (např. právní forma, velikost subjektu atd.), ale i charakteristik získaných z jiných administrativních (IS VaVal, patentová databáze) nebo interních datových zdrojů (Šetření VTR 5-01, SBS atd.).

2.3 Další datové zdroje s doplňujícími informacemi

Data ze statistiky nepřímé veřejné podpory VaV jsou této publikaci doplněna informacemi z dalších datových zdrojů ve snaze dosáhnout celistvějšího pohledu na financování VaV na území České republiky. Jedná se o data z Ročního šetření o výzkumu a vývoji (VTR 5-01). V tabulkové příloze jsou k popisu přímé domácí a přímé zahraniční veřejné podpory VaV využita data z tohoto ročního šetření. Doplňkovým datovým zdrojem je statistika přímé veřejné podpory výzkumu a vývoje (GBARD).

Roční výkaz o výzkumu a vývoji

Roční výkaz o výzkumu a vývoji (VTR 5-01) slouží ČSÚ ke sběru dat o stavu lidských a finančních zdrojů ve všech subjektech **podnikatelského**, vládního, vysokoškolského a soukromého neziskového sektoru provádějících VaV jako svou hlavní či vedlejší ekonomickou činnost na území České republiky. Základními zjišťovanými charakteristikami jsou počty zaměstnanců VaV podle pracovní činnosti, vzdělání, pohlaví, věku či národnosti a **výdaje za VaV** s rozlišením druhu výdajů a zdrojů jejich **financování**.

Sběr údajů o lidských a peněžních vstupech určených na aktivity VaV probíhá na základě **Prováděcího nařízení Komise (EU) č. 995/2012** o tvorbě a rozvoji statistiky Společenství v oblasti vědy a techniky. Zjišťování uvedených statistik je tím **povinné** pro všechny členské země EU. Sběr dat podléhá standardům a doporučením Frascati manuálu.

Mezi základní charakteristiky sledované v oblasti statistiky celkových výdajů na VaV, ale i výdajů uskutečněných v jednotlivých sektorech a pracovištích VaV, patří *původ finančních zdrojů* určených na provádění VaV. ČSÚ dle doporučení uvedených ve Frascati manuálu rozlišuje ve výkazu šetření VTR 5-01 pro jednotky podnikatelského následující hlavní zdroje financování jejich VaV činnosti:

- **podnikatelské (soukromé) zdroje**, které tvoří především interní zdroje vzniklé z podnikatelské činnosti sledovaných podniků určené na u nich prováděný VaV a dále příjmy z prodeje služeb VaV prováděného na zakázku pro jiný podnik a dále získané příspěvky a subvence (finanční transfer) na prováděný VaV od podniků nejčastěji působících v rámci stejné podnikové skupiny.

²³ https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_ekonomickych_cinnosti_cz_nace

²⁴ https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_uzemnich_statistickych_jednotek_-cz_nuts- 2011

- **veřejné zdroje z ČR**, které tvoří veškeré finanční prostředky (běžné i kapitálové) ze státního rozpočtu ČR, rozpočtů krajů a měst poskytnuté jako institucionální nebo účelová podpora za provedení VaV ve sledovaném roce na území ČR. V posledních 8 letech mohly soukromé podniky využít pro svůj VaV veřejnou podporu z národního programu TIP, který vyhlásilo Ministerstvo průmyslu a obchodu v roce 2009. Program TIP je zaměřený na nové materiály a výrobky, nové progresivní technologie a nové informační a řídicí systémy. Podniky mohly také využít některý z programů vyhlášených Technologickou agenturou ČR (např. ALFA, Centra kompetence) nebo MŠMT (např. EUREKA) atd.

Do veřejných zdrojů z ČR není zahrnuta nepřímá veřejná podpora VaV prováděného v podnikatelském sektoru.

- **veřejné zahraniční zdroje** jsou především příjmy ze strukturálních fondů EU použité na financování VaV prováděného ve sledovaných subjektech prostřednictvím operačních programů (především OP VaVpl a OP PI). Dalšími zdroji byly finance z rozpočtu EU (jde především o výzkumné rámcové programy) a dalších mezinárodních, vládních a veřejných organizací (CERN, ILL, ESA, NATO, OECD, OSN, WHO, Norské fondy/EHP aj.).

Do veřejných zahraničních zdrojů jsou započítány i případné zúčtované prostředky z předfinancování projektů. K předfinancování, ať už ze státního rozpočtu ČR nebo z vlastních zdrojů či úvěrů sledovaných zpravodajských jednotek, dochází zejména v případě prostředků přislíbených z rozpočtu EU, ať už v rámci jednotlivých operačních programů financovaných ze strukturálních fondů nebo rámcových či jiných výzkumných programů EU určených na podporu VaV prováděného v ČR.

Při srovnávání dat statistiky nepřímé veřejné podpory VaV a údajů z Ročního šetření o výzkumu a vývoji je třeba mít na paměti následující: **(i.)** Ne všechny podniky, které odečetly výdaje na VaV od daňového základu v daném roce, byly obeslány výkazem šetření o výzkumu a vývoji (VTR 5-01). Podniky, které prvně požádaly o daňový odečet výdajů na VaV, nemohly být zařazeny do šetření VTR5-01 vzhledem k ročnímu časovému posunu ve využití administrativních dat²⁵. **(ii.)** Od roku 2014 mohou právnické osoby odečíst i služby a nehmotné výsledky VaV pořízené od výzkumných organizací. Právnická osoba tak nemusí provádět vlastní VaV a může pouze nakoupit služby VaV nebo nehmotné výsledky VaV od výzkumné organizace.

Podrobnější informace o statistice VaV ČSÚ jsou na webových stránkách:

https://www.czso.cz/csu/czso/statistika_vyzkumu_a_vyvoje

Statistika přímé veřejné podpory VaV

Mimo ročního výběrového šetření o výzkumu a vývoji (VTR 5-01) jsou veřejné výdaje na VaV sledovány i ve statistice **přímé veřejné podpory VaV (GBARD)**²⁶. **Zde jsou však zachyceny z pohledu poskytovatelů veřejné podpory.** Statistika GBARD uplatňuje odlišný přístup než šetření VTR 5-01. Veřejné výdaje v ní nejsou zachyceny z pohledu příjemců (pracovišť provádějících VaV), zdrojem statistiky přímé veřejné podpory VaV jsou administrativní data získaná z **Infomačního systému výzkumu, vývoje a inovací**²⁷. Dále jsou využity dokumenty o státním rozpočtu výzkumu, vývoje a inovací.

Administrativní údaje z Informačního systému výzkumu, vývoje a inovací umožňují opět díky jejich propojení s daty Registru ekonomických subjektů popisovat přímou veřejnou podporu podnikového VaV ve stejném členění jako data nepřímé veřejné podpory VaV. Navíc mohou být členěna i podle programů vyhlašovaných poskytovateli.

Podrobnější informace o statistice přímé veřejné podpory VaV jsou na webových stránkách:

<https://www.czso.cz/csu/czso/statni-rozpocetove-vydaje-na-vyzkum-a-vyvoj>

²⁵ Například pro šetření o výzkumu a vývoji (VTR 5-01) za rok 2016 mohly být pro oporu výběru využity administrativní údaje o nepřímé (daňové) veřejné podpoře VaV uplatněné v roce 2015.

²⁶ Government Budget Appropriations for Research and Development – GBARD

²⁷ <http://www.isvav.cz/>

Poznámky k údajům v tabulkách a grafech

0 nula se používá k označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky
 - pomlčka značí, že údaj není k dispozici (údaj byl nespolehlivý, jev se nemusel vyskytovat, ukazatel nebyl zjišťován, šlo o individuální údaj)

x ležatý křížek na místě čísla značí, že zápis není možný z logických důvodů

výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů

úhrny (součty a mezisoučty) nemusí odpovídat součtu dílčích hodnot z důvodu zaokrouhlení

Seznam použitých zkratk

ALFA	Program na podporu aplikovaného VaV vyhlášený TA ČR
CZ-NACE	Statistická klasifikace ekonomických činností (národní verze)
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
EUREKA	Program MŠMT na podporu účasti českých výzkumných institucí na koordinaci evropského výzkumu
GAMA	Program aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací vyhlášený TA ČR
GTARD	Nepřímá veřejná podpora VaV
GBARD	Státní rozpočtové výdaje a dotace na VaV
GFŘ	Generální finanční ředitelství
Kč	Česká koruna
mil.	milion / miliony
mld.	miliarda / miliardy
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NUTS	Klasifikaci územních statistických jednotek
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
Pozn.	Poznámka
RES	Registr ekonomických subjektů
SBS	Strukturální podnikové statistiky
TA ČR	Technologická agentura ČR
TIP	Resortní program VaV vyhlášený MPO
VaV	Výzkum a vývoj
VaVal	Výzkum, vývoj a inovace
VTR 5-01	Roční výkaz o výzkumu a vývoj

